

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

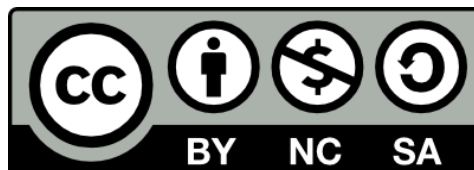

Erasmus+ prosjekt

Recovery og brukermedvirkning i psykisk helse

Recovery and peer support work in mental health

**Nasjonal implementeringsplan
for utdanning av erfaringsmedarbeidere
etter europeisk rammeverk for kvalifisering,
European qualification framework (EQF), nivå 4 og 5**

**Attribution-NonCommercial-ShareAlike
CC BY-NC-SA**

This license lets others remix, adapt, and build upon your work non-commercially, as long as they credit you and license their new creations under the identical terms.

Prosjekt koordinering

Grone-Schulen Niedersachsen gGmbH

Anna Block

Tel.: 0049 (0) 4165 80370

Mail: a.block@grone.de

www.grone.de

Utviklet av

Sørlandet Sykehus HF

Kristiansand, Norway

EU-kommisjonens støtte til produksjonen av dette nettstedet utgjør ikke en godkjenning av innholdet, som bare gjenspeiler synspunktene til forfatterne, og Kommisjonen kan ikke holdes ansvarlig for bruk av informasjonen der på noen måte.

Innhold

1. Fehler! Textmarke nicht definiert.	
2. Forslag til nasjonal strategi på nivå 4 og 5 for opplæring av erfaringsmedarbeidere i psykisk helsevern	8
Oppsummering.....	16

Beskrivelse av yrkesfaglig utdanning (VET) i Norge

Erasmus+ prosjektet pålegger deltakerlandene å beskrive yrkesfaglig utdanning i sitt respektive land. UDir sin beskrivelse av yrkesfaglig utdanning (eng: Vocational education and training = VET) i Norge finnes p.t bare utgitt på engelsk. Beskrivelsen i dette kapittelet er tatt fra:

Cedefop (2016). Vocational education and training in Norway

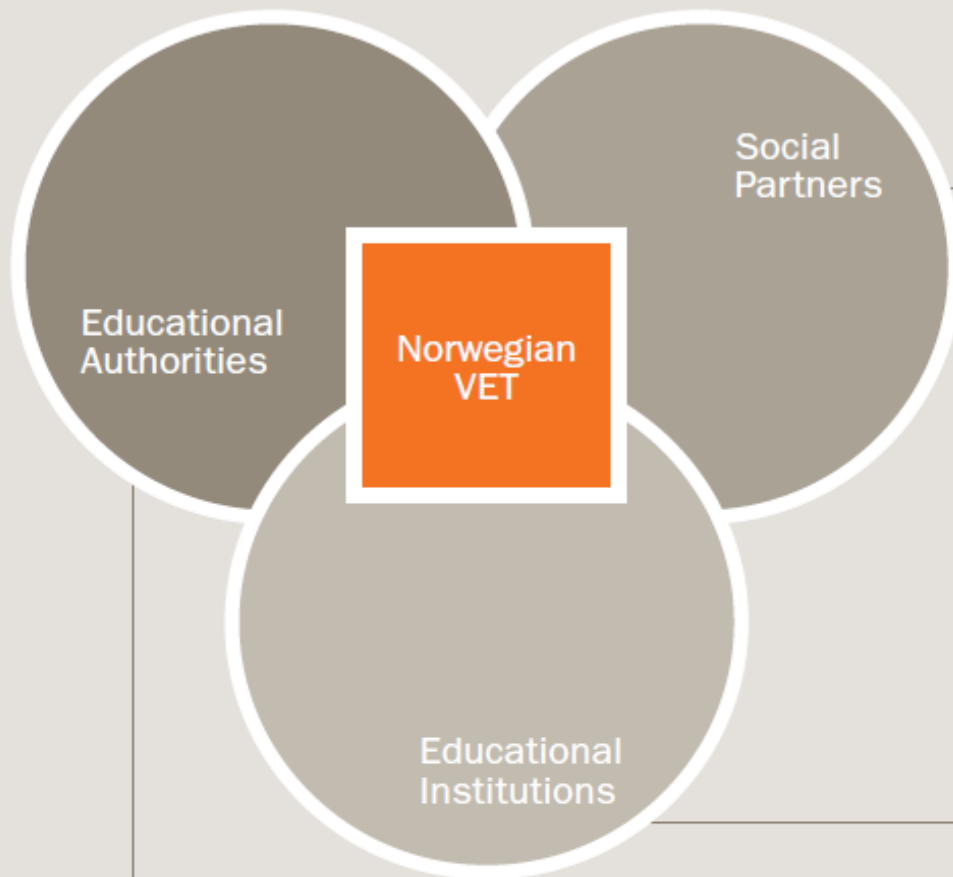
Publications Office. Cedefop information series.

<https://www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/norway-vet-europe-country-report-2016>

Norwegian Directorate
for Education and Training

The authorities at national level (The Ministry of Education and the Directorate for Education and Training) are responsible for the curriculum/ subject syllabus, the VET-structure and the acts. The authorities at county level are responsible for school- and VET dimensioning, for dispensing the VET financing provided by the state budget (including apprenticeships), for providing apprenticeships and for supervision.

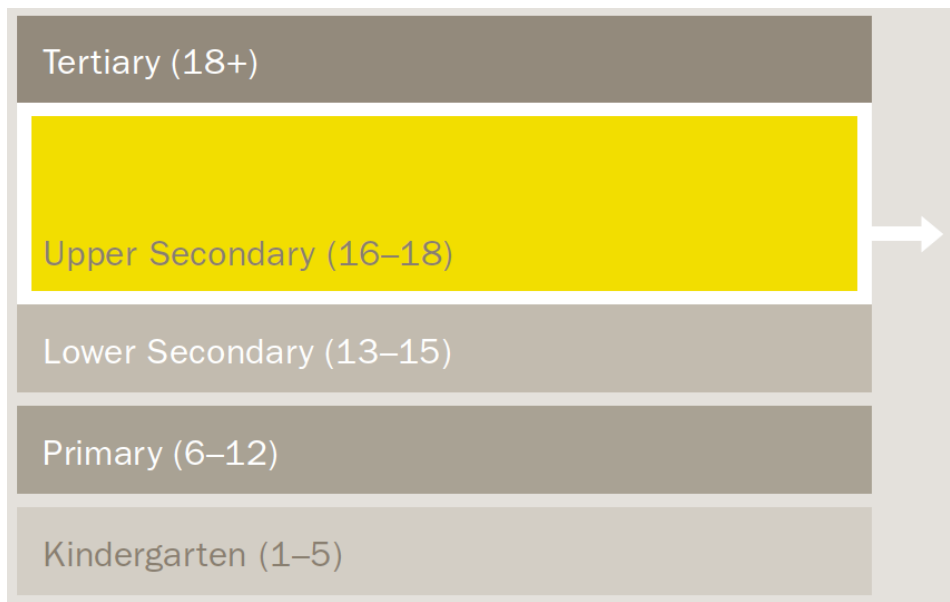
The authorities at national level (The Ministry of Education and the Directorate for Education and Training) are responsible for the curriculum/ subject syllabus, the VET-structure and the acts. The authorities at county level are responsible for school- and VET dimensioning, for dispensing the VET financing provided by the state budget (including apprenticeships), for providing apprenticeships and for supervision.

Norway has a VET system built upon the tripartite cooperation principle. A system of cooperation, mandated by the Education Act, is established both at national and regional level, involving both employers' and workers' unions.

At national level, the National Council for VET (*no: Samarbeidsrådet for yrkesopplæring*), a body for cooperation on vocational education and training, appointed by the Ministry, gives advice and takes initiatives within VET. One Vocational Training Council (*no: Faglig råd*) exists for each VET programme.

At regional level, there are county vocational training boards (*no: Yrkesopplæringsnemnder*), one in each county. These boards have specific advisory tasks as stated in the Education Act. The organization of pupils/apprentices is represented in both in the National Council for VET and in the County Vocational Training Boards.

Education and training are both conducted in schools and in enterprises. Both public and private enterprises accept apprentices and are approved as training enterprises by the county. Training Offices and Training Circles, enterprise driven cooperation ensuring apprenticeship place provision, have become increasingly common.

The first stage at which VET is provided in Norway is at lower secondary level through Elective programme subjects (*no: utdanningsvalg*). These enable 8–10th year students to try out subjects from the different upper secondary level programmes, including VET.

Having completed lower secondary education, a student can choose to enter one of the following nine Vocational Education Programmes:

Programme for Technical and Industrial Production;

Programme for Electricity and Electronics;

Programme for Building and Construction;

Programme for Restaurant and Food Processing;

Programme for Health and Social Care;

Programme for Media and Communication;

Programme for Agriculture, Fishing and Forestry;

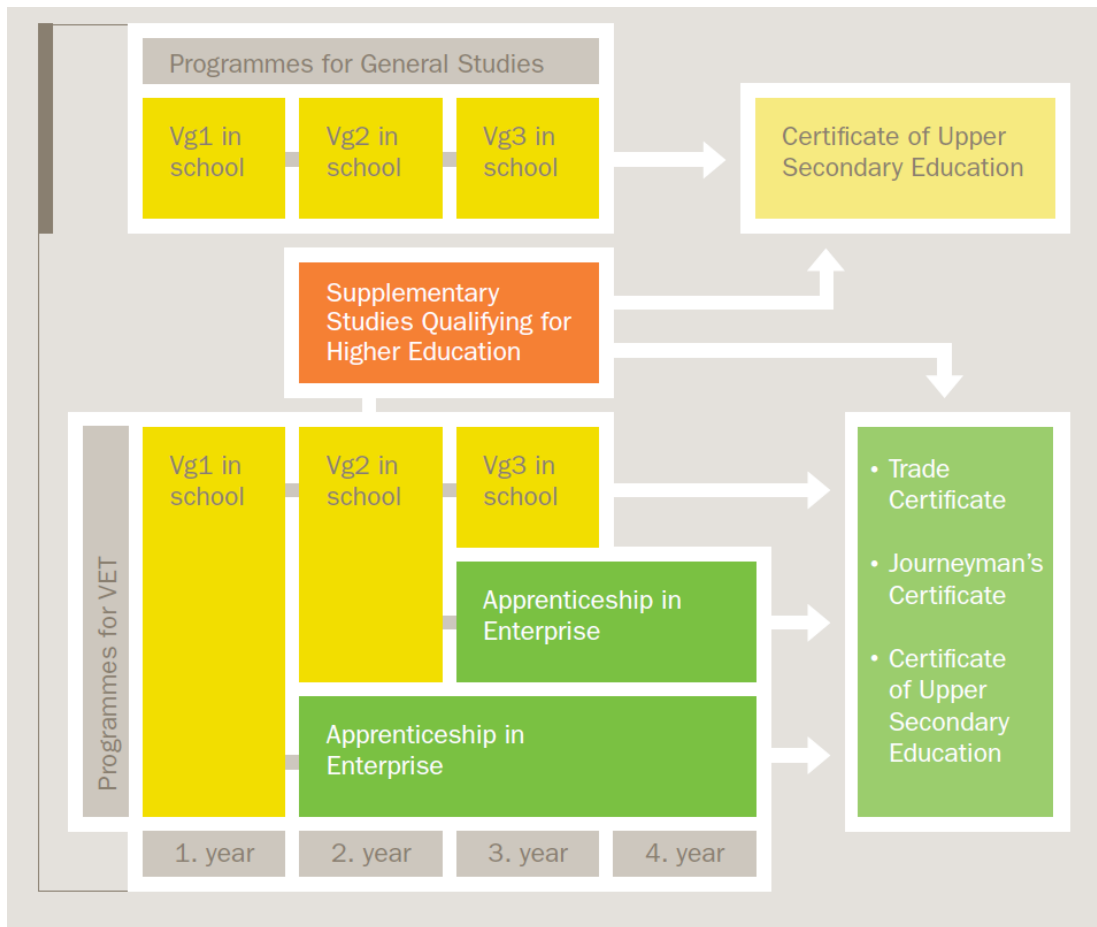
Programme for Service and Transport;

Programme for Design, Arts and Crafts.

The standard model for VET at upper secondary level is often called the 2+2-model. This refers to the division of the standard four-year programme into two years school-based training followed by two years enterprise-based training which corresponds to one year in school. The model carries a certain degree of flexibility depending on the different programmes.

After the first year at upper secondary level in one of the nine programmes, the student has to choose between several specializations in year 12 leading to a further specialization in year 13 when the profession is chosen. The subjects within VET are divided into Common Core Subjects, Common Programme Subjects and In-depth Study Project (*no: prosjekt til fordypning*). As the curricula are regulations, the schools and training establishments are bound by their content.

Should a student wish to transfer to a General Studies Programme, he/she may do so by completing a year of Supplementary Studies Qualifying for Higher Education.

Experience-based Trade Certification

The experience-based trade certification scheme has existed since the 1950s and gives adults the right to pass the Trade- or Journeyman's Examination upon proof of long and relevant practice. The scheme has played an important part in the establishment of new trades and is an important recruitment tool for trainers and members of the Examination Boards.

2. Forslag til nasjonal strategi på EQF nivå 4 og 5 for opplæring av erfaringsmedarbeidere i psykisk helsevern

Følgende beskrivelse er hentet fra Kvalifikasjonsrammeverket: Det norske rammeverket består av syv nivåer. For å lette forståelsen i forhold til EQF (eng: European qualification framework), er nivå 1 holdt åpent. Dette nivået er ikke beskrevet, og ingen kvalifikasjoner er innplassert her. Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket starter derfor med nivå 2, som er fullført grunnskole. Nivå 3 er grunnkompetanse (kompetansebevis for deler av videregående opplæring), nivå 4 er fullført videregående opplæring, nivå 5 er fullført fagskoleutdanning, nivå 6 er første syklus i høyere utdanning (bachelorgrad), nivå 7 er annen syklus i høyere utdanning (mastergrad) og nivå 8 er doktorgrad (ph.d.). Kvalifikasjonen høgskolekandidatgraden er beskrevet som et delnivå av nivå 6.

(<https://www.regjeringen.no/contentassets/e579f913fa1d45c2bf2219afc726670b/nkr.pdf>)

Utvikling og historie

En erfaringsmedarbeider (eng: "Peer Worker" eller "Peer Support Worker") er en person som er ansatt på grunn av hans/hennes levde erfaring med psykisk helse og/eller rusproblemer. I Norge har vi to forskjellige erfaringsmedarbeider roller: likepersonen og "erfaringskonsulenten". De er begge erfaringsmedarbeidere, men hovedforskjellen er at erfaringskonsulenten er en lønnet ansatt og kan være en del av behandlingsteamet mens en likeperson er frivillig med personlig erfaring.

Hensikten er å bringe erfaringskompetanse inn i tjenestene og systematisk gi brukere og pasienter tilgang til erfaringskompetanse gjennom erfaringsmedarbeidere, foreksempel en likeperson eller en erfaringskonsulent. En erfaringsmedarbeider har en unik mulighet til å bruke sine erfaringer fra psykisk helse/rustjenester til å hjelpe andre i samme situasjon. En erfaringsmedarbeider vil se sine erfaringer i et større perspektiv og reflektere over dette sammen med andre ansatte. Gjennom samarbeid og rådgivning bidrar en erfaringsmedarbeider til utvikling og innovasjon av psykisk helse/rustjenester. For å jobbe i egenerfaringsfeltene i Norge kreves det ingen formelle standarder bortsett fra personlig erfaring med psykiske lidelser.

Det er mange muligheter for utdanninger med ikke-akademisk profil. Ulike brukerorganisasjoner, som A-larm (nasjonal brukerorganisasjon for rus problematikk) og Mental Helse (nasjonal brukerorganisasjon for psykiske helsespørsmål), har mange års erfaring med å utdanne erfaringsmedarbeidere, primært likepersoner. Flere kommuner og

enkelte sykehus har også laget egne kurs for likepersoner og erfaringskonsulenter. Utviklingen av noen av disse kursene har vært i samarbeid mellom ulike sykehus eller organisasjoner, men det finnes ingen nasjonal standard. De mest kjente erfaringsmedarbeider-utdanningene er MB (Medarbeider med brukererfaring) -kurset i Bergen kommune og Kompetansesenteret for brukererfaring og tjenesteutvikling (KBT) som er lokalisert i Trondheim.

Det første MB-kurset, som tilsvarer EQF nivå 4, startet i Bergen kommune i 2006 i samarbeid med NAV Bergen. Av 50 søkere kom 30 på intervju og 15 startet i programmet (Presentasjon "Peer Support Workers in Bergen, Norway, How to transform users experience into useful practice, implementing peer support services", Audun Pedersen). Hver deltaker hadde lang erfaring fra psykisk helsevern og de fleste var yrkeshemmede på grunn av alvorlige psykiske lidelser og levde på pensjon. Alle hadde et sterkt ønske om å bidra til økt fokus på brukerens kompetanse i tjenestene.

Gjennom ett års utdanning er målet med MB-kurset å gjøre de tidligere brukerne kompetente og forberedt på å bli hjelpere.

Skoleåret har tre moduler, alle er integrert

- 20 uker med teori
- 10 + 10 uker med veiledet praksis
- Til slutt skrives en oppgave, der det kombineres egen erfaring med ny teoretisk kunnskap og praktisk arbeid

I de 180 timene med teori lærer deltagerne noe grunnleggende om psykologi, psykisk helsearbeid, farmakologi, juss, kommunikasjon, tilsyn, helsesystemet, taushetsplikt og roller. Men mest snakker de om hvordan de kan bruke sin egen erfaring, og forskjellen på å være personlig og å være privat. Meningen bak disse modulene er å starte en individuell prosess gjennom diskusjoner og workshops, og også å få nye perspektiver på sin egen personlige erfaring.

Etter 13 års erfaring oppsummerer MB-kurset følgende:

Deltagere som startet i programmet:	210
• Deltakerne som ble uteksaminert etter teori, praksis og oppgave	80 %
• Deltagere som startet i jobb:	75 %
• Deltagere som startet en ny utdanning:	14 %

I dag er 40 erfaringsmedarbeidere ansatt i de kommunale tjenestene, de har eget nettverk og de deltar i mange prosjekter lokalt. Dette konkluderer med at erfaringsmedarbeidere bidrar til et nytt fokus i våre tjenester. De gir også uttrykk for at utdanningsprogrammet gjør dem mer forberedt på arbeid som hjelpere, og gir en selvtillit i egen rolle.

Som et ledd i Opptappingsplanen for psykisk helse blir Brukerstyrt senter i Midt-Norge som nå bærer navnet Kompetansesenteret for brukererfaring og tjenesteutvikling (KBT), startet som et prosjekt i Mental Helse Sør-Trøndelag. Involvert i etableringen er brukerorganisasjonsmiljøene Mental Helse, Landsforeningen for Pårørende innen Psykisk Helse, Voksne for Barn, HiST og St. Olavs Hospital. Målet er å støtte opp om brukermedvirkning og brukerstyrking. Senteret skal bidra til at brukererfaringer blir tatt i bruk som kunnskap i tjenesteutvikling.

I 2013 startet KBT et toårig prosjekt der erfaringskonsulenter ble ansatt i to ambulerende oppsøkende team i Helse Midt-Norge RHF. Prosjektet fikk navnet « Praksis- og holdningsutvikling gjennom erfaringskonsulent i ambulanteteam», og ble gjennomført ved Nidaros distrikts psykiatriske senter (DPS) og Tiller DPS. En evaluering av prosjektet viste at Likemannsarbeiderne hadde stor betydning i den personlige kontakten med pasientene. De var bærere av håp og i stand til å bidra med mestringsstrategier til pasientene (<https://kbtkompetanse.no/no/peer-support-specialist-projects/>).

Høsten 2019 ble KBT akkreditert som fagskoleutdanning av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT). Utdanningen gir 60 studiepoeng (ECTS). Studenter som gjennomfører emnene vil derfor bli kvalifiserer for opptak på høyere utdanning som tilsvarer EQF nivå 5.

Fagskolen for erfaringskonsulenter innen psykisk helse- og avhengighetsproblematikk er et utdanningsprogram som gir både teoretisk og praktisk kompetanse basert på bruk av egen erfaring i å hjelpe og styrke andre. Det er ingen formelle opptakskriterier fra utdanning annet enn egenerfaring fra mottak av helse- og velferdstjenester innen psykisk helse og avhengighetsproblematikk.

Utdanningen kvalifiserer personer med egen erfaring som tjenestebrukere til å kunne anvende sin erfaring i samarbeid med andre tjenestemottakere. Utdanningen fører ikke til autorisasjon som erfaringskonsulent. Studentene vil etter fullført utdanning kunne jobbe som erfaringskonsulent innen psykisk helse- og omsorgstjeneste i kommune eller spesialisthelsetjeneste. Skolen gir mulighet til høyere utdanning.

Studiet tilbys som et heltidsstudium gjennom 1 år, eller som et deltidsstudium på 2 år. Utdanningen er nettbasert med 3 teorikurs og 2 praktiske kurs. Praksis med veiledning utgjør 50 % av studiet. Personer med relevant arbeidserfaring kan få dette vurdert og godkjent som praksis. Det blir 8 samlinger fordelt gjennom året, i tillegg til nettbasert

undervisning og elevaktivitet (<https://kbtkompetanse.no/no/den-første-fagskole-for-kollegastøtte-i-norge/>).

Vurdering av ulike kurs og utdanninger som tilbys til brukere og ansatte innen i Agder

Oppdragsgiver: Praxis bruker / UiA - samarbeidet

Praxis-Bruker er et nettverk for samarbeid mellom brukerorganisasjoner, kommuner, Sørlandet Sykehus HF (SSHF), Statsforvalteren, Norwegian Research Centre AS (NORCE), og Universitetet i Agder (UiA) som har som mål å styrke brukermedvirkning og erfaringskompetanse i Agder.

Nettverket skal jobbe for:

- å mobilisere offentlige tjenester, universitetet og brukerorganisasjoner til en felles innsats for å synliggjøre og utvikle brukerkunnskap i tjenestene i Agder
- å bidra til å styrke brukermedvirkning på systemnivå i kommunene
- å koordinere Brukerforum i samarbeid med Rom-Agder og A-larm, og ha ansvar for at idèer og tema som kommer fram på Brukerforum følges opp
- å være en pådriver for nye forsknings -og utviklingsprosjekter og søke midler til gjennomføring
- å være en referansegruppe, eventuelt sparringsgruppe for forskningsprosjekter både på Agderforskning og på UiA som omhandler brukere av velferdstjenester
- å være en døråpner for forskning både i brukerorganisasjoner og i kommunene å bidra til at brukerperspektivet kommer fram i velferdsutdanningene ved UiA

(Notat, Dato: 4.nov. 2021, Vurdering av ulike kurs og utdanninger som tilbys til brukere og ansatte innen i Agder Oppdragsgiver: Praxis bruker / UiA – samarbeidet)

På møte i Praxis Bruker 24. august 2021 ble det vedtatt å sette ned en arbeidsgruppe for å få en oversikt over hva som tilbys av opplæring og opplæring for brukere og pårørende over hele landet. Arbeidsgruppens mandat var å vurdere de utdanningene som er etablert og også ta med behov og planer som foreligger for nye tilnærminger til skoling.

Målet er å etablere dette under en felles paraply og få til en samordning på ulike nivåer for kvalifiseringsbehov. Valget av utdanningsnivå avhenger av den enkelte erfaringsmedarbeiders utdanningsnivå, livserfaring og hans eller hennes behov eller ønsker. Med bakgrunn i arbeidsgruppens anbefaling vil Statsforvalteren vurdere å søke om midler til

å gjennomføre tiltak som bidrar til å styrke tjenestenes mulighet til å ta i bruk erfaringskunnskap.

Følgende organisasjoner har deltatt i arbeidsgruppen:

- Kristiansand kommune
- Grimstad kommune
- KPH Sørlandet sykehus HF
- ROM-Agder
- A-larm

En representant fra Statsforvalteren i Agder var rådgiver for gruppa

Utdanningene som er vurdert er:

1. PSY921-G Recovery og samarbeid i sosiale nettverk, UiA, Fakultet for helse- og idrettsvitenskap, Institutt for psykososial helse
<https://www.uia.no/studier/evu/recovery-og-samarbeid-i-sosiale-nettverk>
2. SV 911 Kunnskapsutvikling på arbeidsplassen («Kunnskapende nettverk»), UiA Samfunnsvitenskap: Institutt for sosiologi og sosialt arbeid.
<https://www.uia.no/studieplaner/topic/SV-911-1>
3. Likepersonarbeid. UiA: Institutt for helse og sykepleievitenskap. (plan foreligger, men ikke igangsatt.)
4. Recovery-College (Utredningsprosjekt i regi av Kristiansand kommune)
5. Experienced Involvement (Ex-in) / AMO-kurs med støtte fra NAV (MB utdanningen i Bergen og på Blakstad)
6. A-larms Mentorutdanning
7. Fagskole for erfaringskonsulenter

A: KBT-brukerstyrt senteret i Trondheim.

B: AOF Agder- Hordaland

Premisser:

1. Et samarbeid om utdanning må forankres i kommunene, helseforetaket, brukerorganisasjoner, universitetet, forskning (NORCE) og statsforvalter.
2. Informasjon skal tilflyte alle kommunene og helse-nettverket i Agder. Agder Recovery-nettverk kan være en kanal for å sikre dette. Kommunene som deltar i SV 911 «Kunnskapende nettverk» er aktuelle å trekke med. NAPHA vil ha en nøkkelrolle her som kompetansesenter for psykisk helsearbeid for voksne i kommunene.

Senteret dokumenterer og formidler praktisk kunnskap og forskning til ansatte i psykisk helsearbeid i kommunene.

3. Så langt det er mulig samhandles det med internasjonale og nasjonale planer for opplæring av likepersoner og erfaringskonsulenter.

Vurdering

Det foreligger tre kurs/utdanninger i dag i regi av UiA, ett av dem er ikke igangsatt. I denne oversikten har vi også tatt med kort omtale av Fagskolenivået som foreløpig kun tilbys av KBT brukerstyrt senter i Trondheim.

1. PSY921-G Recoverysamarbeid i sosiale nettverk

Tilbyder: Fakultet for helse og idrettsvitenskap. Institutt for psykososial helse.

Omtale: Dette kurset startet opp i 2018. Det er et betalingsstudium (kr. 16 000) Det går over 2 semestre og gir 10studiepieng. Opptakskrav er bachelorgrad, men kan fravikes og da kun gi kursbevis.

Målsetting: Holdningsendring – slik at en kan anerkjenner og støtter menneskers egne ressurser og innsatser i deres bedringsprosesser og for å skape livskvalitet. Vektlegger dialogisk praksis, relasjonsbygging og samarbeid. Individuelle prosjektoppgave som eksamensform.

Finansiering: Betalingsstudium, kr 16000 pr. deltaker.

2. SV 911 Kunnskapsutvikling på arbeidsplassen («Kunnskapende nettverk»)

Tilbyder: UiA Samfunnsvitenskap: Institutt for sosiologi og sosialt arbeid.

Omtale: Kurset startet opp i 2020 etter flere års utviklingsarbeid gjennom Praksis Bruker-samarbeidet/ BRUS prosjektet. Det tilbyr 40 studieplasser. Det er stor søknadsmasse til studiet. Det går over 2 semestre og gir 10studiepieng. Målgruppe er fagfolk og brukere sammen. Gir studiepoeng til deltakere med studiekompetanse.

Målsetting: Dette kurset retter seg mot ansatte og brukermedvirkere i sosialt arbeid/velferdsfeltet med tilknytning til rus- og psykisk helsetjenester. Som student definerer og arbeider du med et eget utviklingsprosjekt knyttet opp mot din arbeidsplass, og får veiledning fra universitetet.

Finansiering: Semesteravgift. Statsforvalteren finansierer studiet og girt lønnstilskudd til kommuner på inn til 20% for brukere/erfaringskonsulenter som vil delta.

3. Likepersonarbeid

Tilbyder: UiA: Institutt for helse og sykepleievitenskap.

Omtale: Målgruppen er organisasjoner og arbeidsteder som benytter likepersoner og/eller erfaringskonsulenter innen både somatikk og psykisk helse. Kurset ble ikke igangsatt som planlagt i 2020 på grunn av for liten søkermasse, og covid-pandemien. Det er behov for å undervise i temaene i studiet til ulike grupper. Det er i gang en dialog for å se om disse kan tilpasses og suppleres i likepersonkurs som nå er i gang i regi av ROM-Agder.

Finansiering: Planlagt som betalingsstudium. Kr. 15 000.

4. Recovery-College

Kristiansand kommune fikk tilskudd i 2020 fra Statsforvalteren for å utrede Recovery-College for sin kommune og Agderregionen. Opprettelse av Recovery-College er en av målsettingene til Recovery Agder Nettverk. Tanken bak et Recovery-College er at pasienter og pårørende skal få mulighet til å utvikle seg gjennom kurs og fellesskap, fremfor å ha rollen som syk og hjelpetrengende. Kursene skal også kunne benyttes av fagfolk, for bl.a. å få samme forståelsesverktøy og kunne gi recovery-støtte og delta i likeverdig dialog. Prosjektet arbeider for tiden med å kartlegge behov og muligheter som i dag finnes i Kristiansand / Agder og vurdere modeller å bygge Recovery-Colleget opp rundt.

Finansiering: prosjektmidler fra Statsforvalteren

5. Ex-in / AMO-kurs med støtte fra NAV, ref. MB utdanningen i Bergen

Sørlandet sykehus ved Klinikk for psykisk helse og avhengighet (KPH), ROM-Agder og Mental Helse Agder var i dialog med den tyske utdanningen EX-IN – Experienced Involvement i perioden 2019-2020. Avtalemessige krav gjorde av valgte å ikke fortsette utredning om å få den utdannelsen til Norge. ROM-Agders styre vedtok å utrede muligheten for å bygge opp en utdanning for erfaringsmedarbeidere tilsvarende Medarbeider med brukererfaring (MB) utdannelsen i Bergen. Den er tilbudt årlig fra 2006 gjennom et kvalifiseringskurs i regi av NAV. Man lærer å bruke historien sin i arbeid og undervisning, og for øvrig praktiske ting om det å være i arbeidsliv og behandlingsteam.

Mål: Kvalifisering som erfaringskonsulent. Personlig utvikling. Jobbrettet. 20 ukers praksis.

- Deltagere må motta NAV ytelse for å kunne søke
- NAV må godkjenne opptaket
- Åpne info-møter før søkerrunde starter
- Egne søknadsskjema for opptak.
- Utvalgte søkere må til personlig intervju. Utvelgelsesprosessen er veldig viktig:
 - Er vedkommende klar for dette?

- Ønskelig med erfaring fra psykosser/ innleggelse

Statsforvalteren antas ikke å hovedfinansiere en slik modell. Arbeidsgruppa foreslår at dette knyttes opp i samarbeidet med NAV – jobbspesialister i spesialisthelsetjenesten. Det er viktig å unngå at dette blir lagt ut på anbud fra NAV, men kan bygges opp rundt stabil kompetanse.

6. **A-larm skolen for mentorer**

Tilbyder: A-larm

Omtale: A-larmskolen, eller “Livsskolen”, er en utdanning for likepersoner, eller “Mentorer”, som de kalles. Den er til for deltakere i de ulike aktivitetene og prosjektene, for ansatte, og som skreddersydde tilbud til eksterne parter. Som en hovedoverskrift over kursene i A-larmskolen står *livsmestring – motivasjon - utrustning til selve livet, til mer skolegang og til arbeidsliv*. Lærerne ved A-larmskolen er ansatte i A-larm. Noen har akademisk/pedagogisk kompetanse og bakgrunn, andre har selv gått i livets skole, har egen erfaring med rus, og har utviklet meget god samtale- og undervisningskompetanse for små grupper. Livsskolen består av opplæring på flere nivåer:

Nivå 1. Deltakerne: dette recovery-orienterte kurset er knyttet til livet, utfordringene, ressursene og mulighetene som finnes i den enkelte. Deltakerne tilbys støtte 24/7 fra sin mentor, målet er at deltakerne utvikler økt sosial kompetanse og sosiale ferdigheter. Når en deltaker har kommet langt nok på sin “recovery reise”, vil andre alternativer som å ta utdanning som gruppeleder, mentor, erfaringskonsulent eller medforsker være mulig. Mentorer gir hjelp til selvhjelp for deltakerne og er i seg selv levende eksempler på at det er håp og en vei til bedring.

Nivå 2. Mentor, gruppeleder, erfaringskonsulent, medforsker: denne utdanningen er uten betaling og krever en fase uten symptomer, enten det er rusproblemer, psykiske utfordringer eller medavhengighet som pårørende. Man må ha erfart og jobbet med egne utfordringer for å kunne hjelpe andre, først da kan praksisperioden starte. Veiledning og kvalifisering er stikkord, men det endelige målet nås først etter endt utdanning, først da er du klar for å re-integreres tilbake til samfunnet. Dette innebærer å få jobb, gå på skole eller en kombinasjon av erfaringsbasert arbeid samtidig med en annen kvalifikasjon som tar dem et steg videre mot et «normalt liv».

7. **Fagskole for erfaringskonsulenter**

A. **KBT-brukerstyrt senteret i Trondheim**

Kan ta opp søkere fra hele landet. Mye er lagt opp til nettundervisning.

Opptakskrav er studiekompetanse eller opptak etter dokumentert realkompetanse. Fagskolen er godkjent av NOKUT, gir rettigheter i Statens lånekasse og tilsvarer EQR nivå 5.

B. Arbeidernes Opplysningsforbund (AOF) Agder- Hordaland utreder nytt fagskoletilbud denne høsten (2021).

Deltagere i Praxis Bruker arbeidsgruppen har deltatt i møte sammen med AOF. I møtet ble det konkludert at MB utdanning er aktuelt som en kvalifisering under fagskolenivået som tilsvarer EQR nivå 4. MB-utdanning vil gi tellende timer inn i fagutdanning (EQR nivå 5) om en ønsker å søke seg til det senere. AOF ønsker et tett med arbeidsgruppen for fremtidig planlegging av et fagskole tilbud på EQR nivå 5. AOF har myndighet til å godkjenne fagutdanninger, tilvarende NOKUT.

AOF har nylig hatt møte med Audun Pedersen som var igangsetter av MB-utdanningen i Bergen. De rapporterer følgende:

AOF Fagskolen ønskes bygd ut i et bredt område, og også gjelde somatikk, kreft, hørselsvake mv. De vil benytte fagplanen til KBT brukersenter som grunnlag. Markedet for erfaringskonsulenter er enormt. Audun Pedersen nevner i møtet at området mellom Kristiansand og Bergen har stort potensial: mye har skjedd samtidig som det finnes mye uforløst i området. Om AOF Fagskolen får til noe her vil markedet være stort. Her har de i tillegg holdningene på plass, kun systemet mangler.

Oppsummering

Det foregår mange ulike initiativer for å styrke brukerstemmen. Søknader om kompetanseutviklingstilskudd sendes både fra offentlige tjenestetilbydere og fra brukerorganisasjoner til statsforvalteren og det er vanskelig å skjelve fra hverandre.

At KPH SSHF representerer Norge i det europeiske Erasmus+ utviklingsprosjektet «Peer Workers» (2019-2021), som har som mål å lage en europeisk standard og retningslinje for Peers, har vært en stor støtte i prosessen.

Som et uregistrert yrke er kvalifikasjonen til en Erfaringsmedarbeider i forhold til European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF) - de anbefalte reglene fra Det europeiske råd og kommisjonen, som tar for seg prosessen med å oppnå kvalifikasjoner - (fortsatt) ikke regulert i de fleste europeiske land. Noen utdanningsprogrammer for kvalifikasjoner for Erfaringsmedarbeider er allerede utviklet i noen EU-land. Prosjektteamet

analyserte disse nøye og så etter beste praksis for å gruppere dem i et inspirerende europeisk forslag til kvalifisering for Erfaringsmedarbeidere (Erasmus+ Project "Peer Workers", IO3).

Erasmus+-prosjektet foreslår å fokusere på kvalifikasjonsnivå 4 og 5 i EQF for utdanning av Erfaringsmedarbeidere (Peer-Workers) i Europa. Vi har stor tro på at dette også er veien for Norge, men det bør vurderes å etablere et EQF nivå 6 også, basert på at UiA allerede har etablert to studier; **PSY921-G Recovery-samarbeid i sosiale nettverk** og **SV 911, Kunnskapsutvikling på arbeidsplassen** («Kunnskapende nettverk»).

Vi tenker at en utdanning rundt erfaringskompetanse på EQF nivå 6 vil kunne åpne for deltakelse av flere fagpersoner som har erfaring med egen sykdom, krise eller psykiske problemer. Gjennom økt kunnskap om erfaringskompetanse vil deres stemme styrkes innenfor psykisk helsevesen og igjen styrke tilbudet til pasientene.

Praxis-Bruker arbeidsgruppen ser for seg tre nivåer kvalifisering og utdanning, nivåene for opplæring er:

- 1) Kvalifisering til arbeid og aktivitet som bygges ut fra egenerfaring (MB-utdanningen, tilsvarer EQR nivå 4)
- 2) Fagskole på basis av studiekompetanse (tilsvarer EQR nivå 5)
- 3) Akademisk nivå. Høyskole. Universitet (tilsvarer EQR nivå 6)

Arbeidsgruppen har funnet at følgende gradering og fremstilling kan beskrive den utviklingen vi ser er hensiktsmessig for både fag- og brukerfeltet:

Nivå 1. kvalifisering

Det bygges opp Recovery-College parallelt med opprettelsen av en MB skole i regi av NAV. Deltakere fra MB skolen er viktig for å fylle behovet for likepersoner til støttesamtaler og til undervisning. Det foreslås at prosjektet suppleres med innspill av fag- og erfaringsfolkene bak studiet Likepersonarbeid, og at det sikres utvikling i samarbeid med f.eks. Agder Recovery Nettverk.

Nivå 2. Fagskole/fagbrev

Fagskole – alternativ til fagbrev for helse og sosialarbeidere o.l. Vektlegging av erfaringskompetanse som kunnskapsgrunnlag.

Nivå 3. Akademisk virkefelt. System tenkning

SV911 sikre fortsatt drift og det søkes finansiering fra direktoratet. Kurset er viktig for å utvikle systematisk brukermedvirkning i forskning og utvikling.

PSY921 ansees som viktig å fortsette med i omlegging til recovery-ideologisk tenkning for både helse og sosialfeltet, oppvekst og behandlingsvalg.

Arbeidsgruppen oppfordrer at det fremmes søknad fra Statsforvalteren fra vår region til ulike direktorat, og at det suppleres med regionale midler. Arbeidsgruppen ønsker også at utviklingen her i Agder kan formes etter europeiske standarder der SSHF er med og bidrar.

Arbeidsgruppen mener og at Agder fylke må ta en ledende rolle i den nasjonale strategien om å styrke erfaringskompetanse og implementere Erfaringsmedarbeidere i både sykehus og kommuner. Dette innebærer primært det å bruke Erasmus+ prosjektet som en standard og retningslinje for implementering av erfaringskompetanse, samt etablering av et utdannelsestilbud for erfaringsmedarbeidere. Samarbeidet med Bergen, Sandnes, Trondheim, Oslo og Bodø kommune, alle med lang erfaring innen kollegastøtte innenfor egne systemer, må styrkes. Også kontakten med NAPHA, erfaringskompeanse.no og andre organisasjoner som støtter implementeringen av Recovery-filosofien i norsk helsevesen og jobber for brukermedvirkning må holdes oppreist. Med en solid base av likesinnede organisasjoner, sykehus og kommuner som jobber i tett samarbeid med Fylkesmannen i Agder, kan det skapes sterk innflytelse på både politikk og andre fylker.

Støtte fra Fylkesmannen vil være avgjørende for en vellykket nasjonal implementering, dette ikke bare på grunn av sin nære tilknytning til Helsedirektoratet (HDir) som foreskriver behovet for å involvere mer erfaringskompetanse i helsetjenestene, men også på grunn av økende mulighet for økonomisk støtte til videre prosjekter innenfor Agder eller andre fylker og for å sikre godkjenning av produkter og retningslinjer.